

[אוצר החכמה]

[הדפסה]

רבי שמואל יעקב בורנשטיין שליט"א

ראש ישיבת שערי ציון

כשריפת בית אלוקינו

[הדפסה]

[הדפסה]

[הדפסה]

הגדול האמיתי מעצב את פני הדור כולו, הסתלקותו משנה תכלית שינוי את פני הדור. אז, בהסתלקות החזו"א זיע"א, אולי היה צורך בראיתו החדה והמעמיקה של מרן הגרי"ו, כדי לראות כך את פני הדברים, שכן הדור לא היה כ"כ יתום כדורנו. עכשיו, בהסתלקות גאון עוזנו ונזיר תפארתנו רבינו הקוה"ט מרן בעל הקהילות יעקב זצוקלל"ה, גם אדם פשוט מרגיש בנפשו ורואה בעיניו שחל שינוי מהותי בעולם ובדור, קודם היה אוועלט מיט דעם סטייפלער ועכשיו אוועלט, אדור, אהן דעם סטייפלער. מציאות אחרת השתררה, קומת הדור הוקסנה לאין ערוך, דורנו הירוד והשפל, ירד עוד עשר מעלות אחורנית. העולם כולו נחרב, צריך להקים עולם חדש.

ב

אמרו ז"ל (ר"ה יח): קשה סילוקן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו, ובמקו"א אמרו [מדרש איכה א'] יותר משריפת בית אלוקינו. כמה מחשבות והרגשים אפשר לשמוע ולהרגיש בדבר זה. ביהמ"ק הוא האוצר המכיל את כל אוצרותיה של כנסת ישראל, הקדושה והיראה והחכמה. הר המוריה, שמשם יוצאת יראה לעולם, הוראה לעולם. הוא גם מכיל את אוצר השפע הגשמי, כי שם צוה ה' את הברכה חיים עד עולם. ובספר החינוך [מ' רמ"ז] בשרשיה של מצות נטע רבעי כתב בזה"ל: משרשי המצוה שרצה הא"ל להיות האדם מעורר להלל השי"ת בתחילת מבחר פירות

בפתח הדברים ברצוני למסור מודעא, שאין הדברים דלהלן בבחינת הספד. אין לי ח"ו את ההעזה לכך, ורחוק אני מזאת עד מאוד. אין לנו שום מושג ומבוא בקדושתו ובחסידותו של מרן זיע"א, ואיננו מתמרים ח"ו לתת כאן דברי הערכה. אין אלו אלא דברי רגש, אשר הרגשתי בנפשי ובלבבי שותת הדם, בשעה הקשה והנוראה הזו של ההסתלקות והאבל. ברצוני להתחלק עם זולתי ברגשות אלו. עדיין שעת החימום קיימת במלא עוזה, עדיין הלב ממאן להאמין, מסרב לקלוט, ולפיכך אין אלו אלא קטעי מחשבות המהלכים ומהדהדים במוחנו בלבנו ובנפשנו.

א

ההרגש הראשון אשר הרגשתי בנפשי, עם הוודע השמועה הנוראה, אשר לשמעה נמס כל לב ותדמע כל עין. ידוע שכאשר הגיעה שמועת פטירתו של מרן בעל החזו"א זצוקללה"ה למרן הגרי"ז הלוי זצוקללה"ה, הפטיר מרן ואמר אמש היה עולם עם החזו"א ועכשיו עולם בלא החזו"א. מרן זצוקללה"ה היטיב להגדיר את המשמעות האמיתית של ההסתלקות. אין זו רק אבידה, אבידה גדולה, לישראל ולעולם כולו. זהו שינוי פני הדור, שינוי מהותי שחל בכל העולם. כל גדול אמיתי נותן את חותמו על הדור. מצינו בדבריהם ז"ל שדברו על דורו של משה, דורו של יהושע, דורו של חזקיהו, של ר"י ב"ר אלעי, דור מרדכי ואסתר.

אשר קידש וטיהר עצמו כל ימיו בכל מיני קדושה וטהרה, שאין לנו בזה שום מושג ומבוא, היה אוצר כל החמודות של דורנו השפל. מחדרו הצר והקטן יצאו תורה ויראה וחסד לכל העולם כולו. ספריו הקדושים, אשר אך אפס קצהו של גדלותו הענקית בכל מכמני התורה מתגלה מהם – האירו פני תבל. וכמעט שלא נמצא מקום תורה בכל העולם, אשר לא הואר והוקרן מאור תורתו.

שתה מים מבורך ונוזלים מתוך בארץ יפוצו מעינותיך חוצה ברחובות פלגי מים [משלי ה'], ובפירש"י: שתה מים מבורך, מבור שנתן לך הקב"ה לחלקך היא תורת משה (כלומר כל אדם מישראל זוכה לחלק מסוים בתורה, מוגדר וקבוע, ותן חלקנו בתורתך, בחינת מים מכונסים הבאים במדה) ונוזלים מתוך בארץ, מים חיים כלומר תחילה כמים מכונסים ולבסוף נובעים הם והולכין (היינו שע"י שאדם עמל ויגע בעמלה של תורה יחד עם התפילה למי שהחכמה שלו, הוא זוכה שהבור עם המים המכונסים נעשה מעיין, מעיין המתגבר ונהר שאינו פוסק. הרבה יותר ממה שנקבע לו בחלקו) יפוצו מעינותיך חוצה, סוף שתקנה תלמידים ותורה הוראות ברבים ויצא לך שם. ברחובות עיר תפוצינה פלגי מימך. ע"כ מפרש"י.

ובפירושו הגר"א כתב: ברחובות פלגי מים, הן אותם שלא למדו אצלו רק שתורתו נתפשט בכל המקומות ושומעין תורתו ולומדין אותם וזהו ברחובות שמתפשטים בכל מקום ונתפלגו מים לכל אחד ואחד. ע"כ. מיום שזכיתי לראות את דברי הגר"א הללו, עמדה תמיד לנגדי עיני דמותו הק' של רבינו זיע"א, כדוגמא חיה לדברים הללו. מד"א של הלכה, שמימיו ומעולם לא יצא מהן, יצאה דעתו הברורה והבהירה, לכל שאלות העת, לדעת מה יעשה ישראל. הכל היה שקול ומדוד בדיוק נפלא.

2

זאת ועוד, הוא היה בבחינת תל תלפיות, תל שהכל פונים אליו, שכל פיות פונים אליו, אולם היה גם בבחינת תל-הדמעות, נאד הדמעות שלתוכו נשפכו דמעות יתומים ואלמנות חולים ונאנקים, שבורים ודלים, הנזקקים לעצה ותושיה ברוח ובגשם. על שולחנו הק' בחדרו הצר עמוס הפתקאות, נאספו ובאו כל האנחות, וכל הצרות, וכל הדמעות, וכל האנקות

האילנות כדי שינוח עליו נועם השי"ת לברכתו ויתברכו פירותיו, כי הא"ל הטוב חפץ בטוב בריותיו לכן צונו להעלותם ולאכול אותם במקום שבחר בימי קדם לעבודתו ב"ה כי שם צוה השי"ת את הברכה. הרוצה שיחכים ידרים ושיעשיר יצפין שמנורה בדרום ושולחן בצפון, המנורה מקור החכמה, והשולחן מקור השפע והמזון הגשמי.

כמו כן הוא הצדיק, הוא אוצר הקדושה ומקור השפע של כנסת ישראל. בכל דור ודור יש ניצוץ ממרע"ה (אתפשטותא דמשה בכל דרא ודרא, משה שפיר קאמרת) וכל הת"ח שבדור גיוזונים ממנו [הגר"א ז"ל, הובא באבן שלמה]. אני חומה זו תורה ושדי כמגדלות אלו ת"ח [ב"ב ז:]. הם המניקים לעולם כולו, הם שרשי היניקה הרוחנית והגשמית כאחד. כל העולם כולו גיוזון בשביל חנינא בני. בשביל, הצדיק הוא הצינור והשביל דרכו עובר השפע. וחנינא בני די לו בקב חרובים מע"ש לע"ש, כלומר הצדיק שאינו נהנה מן העוה"ז כמלא נימא, שאינו נוטל לעצמו כלום, הוא נושא את העולם כולו על כתפיו (מפי מר"ר מרן הגר"ח שמואלביץ זצוקלה"ה).

ויגשו בני הנביאים אשר ביריחו אל אלישע ויאמרו אליו הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך מעל ראשך ויאמר גם אני ידעתי החשו [מ"ב ב'] אדוניך ולא אדוננו, מלמד שהיו שקולים כאלוהיו [רש"י שם]. ולהלן לאחר שעלה אליהו בסערה השמימה כתיב: ויאמרו אליו הנה נא יש את עבדיך חמישים אנשים בני חיל ילכו נא ויבקשו את אדוניך פן נשאו רוח ה' וישלכוה באחד ההרים וגו' [שם ט"ז] אפשר אמש אמרו לו הידעת כי היום ה' לוקח את אדוניך ועכשיו נעלם מהם היכן הוא, מלמד מיום שנגזר עליהו הלכה ונסתלקה רוחה"ק מן הנביאים ושוב לא היתה רוחה"ק מרובה בישראל [רש"י]. כלומר, בשעה שהיה אליהו מצוי בעולם, היה הוא המקור והצינור לשפע הקדושה, והיו הראוים לכך יונקים ממנו במדה כזו עד שהיו שקולים כמותו, אדוניך ולא אדוננו, אך היניקה היתה תמיד ממנו. וכשנגזר, נסתם המעיין ונפסק המקור, ושוב גם הידיעה של אתמול אינה בידם. מיום שנגזר עליהו נסתלקה רוחה"ק מבני הנביאים (מפי מר"ר הג"ל).

מרן גאון עוזנו בעל הקה"י זצוקלה"ה אשר לא נהנה מימיו מהעוה"ז כמלא נימא, אשר לא היתה לו אף נגיעה כ"ש לאיזה ענין מהבלי העוה"ז,

של דורנו למוד הסבל. הוא ז"ל, שמעולם לא נהנה משום אדם, שמעולם לא ביקש דבר מאף אחד, שמעולם לא הטריח אדם אף טירחה קטנה ביותר, נשא את הכל, העמיס את הכל על לבו הקוה"ט, לבו הכיל את הכל.

דוד המלך נקרא נעים ומירות ישראל. דבר זה כך הוא מתפרש: כל אדם מישראל המבקש להביע רגשי תפלה, צער, בקשה, אבלות, הודיה, שמחה, נוטל את ספר התהילים ובפסקיו הק' הוא מרווה את צמאונו. המילים והתיבות של פסוקי התהילים, משמשים לו דרך לפרוק את משאו ולפרוץ את מסגר נפשו. הרגשתו היא כי פסוק זה, פרק זה, נתחבר אך לשמה ולמענה של צרתו האישית, הודאתו ושמחתו הפרטית. הרגשה זו, אינה הרגשה בדויה של הלב, אלא הרגשה של אמת היא. דוד המלך, אמנם כלל בפסוקי התהילים את כל הדמעות וכל האנחות וכל הזעקות וכל ההודאות ורגשי השמחה של כל אדם מישראל, עד סוף כל הדורות. כשם שבכה דוד המלך עם אבלי ציון וירושלים על חורבן בית המקדש, כן הוא בוכה עם כל אדם מישראל על צרותיו, כי המלך לבו הוא לב כל קהל ישראל [לשון הרמב"ם פ"ג מהלכות מלכים ה"י], ודוד מלך ישראל חי וקיים, הוא מלכנו, את צמח דוד עבדך מהרה תצמיח, ועל כן לבבו הוא לבב כל קהל ישראל שבכל הדורות, ולבבו הכיל את כל אשר התרחש והובע ונבע בלבבם של כל ישראל שבכל הדורות.

נעים ומירות ישראל, מרן רבינו הקוה"ט זיע"א, רבינו יעקב ישראל, לבבו לבב כל ישראל וכל קהילות יעקב של דורנו, זה הדור העמוס בתלאות ולמוד הסבל. לבבו הקדוש והטהור היה נאד הדמעות שלשם נשפך הכל, וממנו מן הלב הקדוש והטהור הזה יצאו ישע ותושיה, רוח והצלה, ברוחניות ובגשמיות לכל ישראל. עמודא דאורייתא ועמודא דצלותא. קשה סילוקן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו שינוי המהות של העולם. שינוי פני הדור.

ד

כאמור, אחז"ל במקו"א שקשה סילוקן של צדיקים יותר משריפת בית אלוקינו. הנה בחורבן הבית השני, החורבן דחמיר לן ביותר, זיכה הקב"ה את ריב"ז ופעל אצל הקיסר שיתנו לו עבור כלל

ישראל ג' דברים, תן לי יבנה וחכמיה ושושילתא דר"ג (שלא תכלה שולטנות בית דוד) ואסוותא דמסיין ליה לרבי צדוק [גיטין נו:] שעל אף החורבן הנורא, תתקיים העיר יבנה וחכמיה, מרכז התורה שמשם יוצאה תורה והוראה לכל העולם, ישארו ההנהגה והשלטון של בית דוד להנהיג את העם, וינתן ישע והצלה לעמודא דצלותהון דישראל, היושב בתענית דלא ליחרב ירושלים.

רבינו מרן הקה"י זיע"א, היה לישראל עמודא דאורייתא, שממנו יצאה תורה בבהירות ובפשטות מופלאה ונוראה. עמוד ההנהגה, להביע דעה ברורה ובהירה. דעת תורה בלא תערובת כ"ש של איזה מקור כ"ש שאינו תורה תמימה. ועמודא דצלותהון, שתפלותיו וברכותיו הקדושות עשו פירות למעלה עד להפליא, ועיניו הקדושות והטהורות ראו נכוחה, ודבריו הקדושים קלעו אל המטרה ולא החטאו בדיוק מופלא ונפלא.

א"ר ירמיה משום רשב"י יכול אני לפטור את כל העולם כולו מן הדין מיום שנבראתי עד עתה, ואלמלא אליעזר בני עמי מיום שנברא העולם עד עכשיו, ואלמלא יותם בן עוזיהו עמנו מיום שנברא העולם עד סופו [סוכה מה:] ולמה יותם, לפי שנתברר לו כי לא קיבל מזכויותיו בעוה"ז כלום. שכל הצדיקים קבלו בעוה"ז מעין השמור להם לעוה"ב, ור' שמעון ובנו ויותם לא קבלו בעוה"ז לפיכך היתה להם זכות גדולה משאר צדיקים (ר"ח שם). והיינו שסובל עוונותיהם בצער ויסורין שהיו לו ולבנו במערה וכו' (מהרש"א בח"א). הצדיק שאינו נוטל כלום לעצמו מן העוה"ז, שאין לו שום מגע עם הנאות העוה"ז, הוא הנושא וסובל את כל העולם כולו, את הכל (מפי מו"ר מרן הגר"ח זצוקללה"ה). קשה סילוקן של צדיקים יותר משריפת בית אלוקינו. אכן קשה עד מאוד חורבנו בסילוקן של האי אביר יעקב וקדוש ישראל. גדול כים שברנו מי ירפא לנו ומי יחבש עצבותינו, רק הבו"ת, הרופא לשבורי לב ומחבש לעצבותם הוא ירחמנו וינחמנו.

ה

זאת ועוד, כאשר הרג הורדוס לכולהו רבנן, ושאל עצה מבבא בן בוטא מאי תקנתיה, א"ל הוא סימא עינו של עולם דכתיב: והיה אם מעיני העדה,

ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב: הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם [ב"כ ד.]. ראשית דבר, עיני העדה. מרן זיע"א היה הצופה לבית ישראל, אשר מחדרו הצר היה רואה מסוף העולם ועד סופו, כי אותו האור שאדם הראשון היה רואה בו מסוף העולם ועד סופו, וגנוז הקב"ה לצדיקים לע"ל, בתורה הוא גנוז. התינוק אשר במעי אמו מלמדים אותו כל התורה כולה, הרי באורה של כל התורה כולה, הוא צופה ומביט מסוף העולם ועד סופו [גדה ל.].

נפלאה עד מאוד היא העובדה, כי מרן זיע"א אשר כמעט שלא יצא מד"א, לא היה לו כמעט שיג ושיח עם בנ"א בדרך המקובלת; אשר לא הסיח דעתו הק' מהתוה"ק ודביקות בהשי"ת, אף לשעה קלה כל ימיו, ידע הכל בכל מכל כל. דבר לא נעדר מידיעתו. כל השקרים והערמומיות היו גלויים לפניו. כל פרט ופרט הנוגע למערכותיה של יהדות התורה שומרת אמונים, בדיוק מופלא עד מאוד, היה ברור לפניו. היה בקי בהם ובשמותיהם וכל אשר נוגע להם. עינו של עולם. כי הוא זיע"א אשר לא היה לו שום מגע ומשא כ"ש עם עלמא דא, (עס האט עם עפעס געקלונגן אקלאנג פון דער וועלט ותו לא מיד) ידע הכל. כמו העומד מן החוץ, הרואה דבר מכל צדדיו ומבואיו. מרן זצוקלה"ה שמיעתו היתה כבדה עליו, אך אזניו שמעו תדיר את הצלילים של פעמי מעלה, ואזני לבו היו כרויות לשמוע זעקת דל ואנקת אלמנה.

ן

ויתירה מזו, ילך ויתעסק בעינו של עולם דכתיב: הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם. כלומר: ביהמ"ק ע"י עֲצַמַת גילוי האלוקות שבעצם מציאותו, ויהי בצאת הכהנים מן הקודש והענן מלא את בית ה', ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת מפני הענן כי מלא כבוד ה' את בית ה' [מ"א ח.]. עדות היא לבאי עולם שהשכינה שורה בישראל, עשרה ניסים נעשו במקדש. שימש כעין לעולם כולו, לראות את גילוי כבודו ית' בכל הבריאה. מחמד עיניכם, עין הרואה את הגילוי שהיה בביהמ"ק הביאה עמה את הלב החומד. "לפי שהיה רואה קדושה גדולה וכהנים עוסקים בעבודה היה מכוין לבו ליראת שמים וללמוד תורה" [תוס' ב"כ כא: ד"ה כי]. הקדושה היתה נתפסת בחוש הראיה, שהיה רואה קדושה גדולה,

וע"י החורבן נסתמא כביכול עינו של עולם, הנני מחלל את מקדשי גאון עוזכם מחמד עיניכם. אף הצדיק משמש כעין, לראות את גילוי כבודו ית' בבריאה, ועין הרואה דרכיו ומעשיו מביאה את הלב החומד, לכוון הלב ליראת שמים וללמוד תורה. ד' יוחנן הוה אזיל ויטיב אשערי טבילה אמר כי סלקן בנות ישראל מטבילת מצוה לפגצו בי כי היכי דלהו להו בני שפירי כוותי גמירי אורייתא כוותי [ב"מ פד.]. ר' יוחנן אשר העיד על עצמו: אנא אישתיירי משפירי ירושלים [שם]. אשר בדמותו התגלם הוד קדומים של עטרת תפארת ישראל, היתה כל עין הרואה אותו מביאה עמה את הלב החומד, תשוקה עצומה לגדלות והתעלות. ותשוקה זו היא אשר זיכתה את אותן בנות ישראל שיהיו בניהם גמירי באורייתא כוותיה דר"י.

מרן זצוקלה"ה אשר מראהו נורא ההוד בלבד, הפיל אימה ופחד על כל הרואה, אשר אף שהייה קצרה במחיצתו הק' הותירה רושם עמוק והביאה להרהורי תשובה. בריתי היתה אתו החיים והשלום ואתנם לו מורא וייראני [מלאכי ב'] כי בעבור שהוא מקריב קרבני יהיה לישראל החיים והשלום ואתנם על ישראל שהשם נתנה לו שיראו ממנו והוא ירא השם [אבן עזרא שם]. שימש כעין לכל, לראות נכוחה כוחה של תורה בטהרה ובקדושה מה היא, עין רואה והלב חומד, לתשוקה ולרצון להתרומם מעט, להתעלות מעט מעל הבלי העוה"ז, ולהדבק בתוה"ק. כאשר העינים ראו לנגדם דמות מדורות קדומים, משפירי דשפירי, דמות שחבקה זרועות עולם, אשר הכל חרדים היו למוצא פיו, אשר תורתו ושמעו הלכו מסוף העולם ועד סופו, וכל זאת היה טבוע בפשטות ותמימות מופלאה, הכל טבעי ופשוט, ללא תנועה כ"ש שאינה נובעת מן העצמיות אלא מן הזולת ומחמת הזולת. עס האט זיך בייא עם ניט דערשלאגען קיין איין איינציקער טאן, וואס האט ניט געשטאמט פון זיך. ללא שום משהו של מלאכותיות ח"ו, נתעוררה חמדה והתאוות להתרחק מן השקר ולהתדבק בדרכי האמת. עינו של עולם.

ז

הרגשה והדגשה נוספת בהאי ענינא. חורבנו של עולם - כשריפת בית אלוקינו - בהסתלקותו של מרן רבן של ישראל זצוקלה"ה,

אינה אך בשל השפעתו העצומה, תורתו שהאירה לארץ ולדרים עליה, דעת תורתו שהושמעה ברמה, הרווח והצלחה, עצה ותושיה, טובה וברכה לכלל וליחיד שבקעו ועלו ממעון קדשו. אלא גם בשל עצם אישיותו כשלעצמה.

שנינו [תענית כו:] בשבעה עשר בתמוז בטל התמיד והועמד צלם בהיכל, ובגמ' [כח:] בטל התמיד גמרא. (כך קבלנו מאבותנו. רש"י) הועמד צלם בהיכל דכתיב ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם (דבעת שהוסר ונתבטל התמיד באותו היום נתן שקוץ שומם דהיינו הועמד צלם בהיכל, וכבר אמרנו ב"ז בתמוז בטל התמיד. רש"י ור"ח). וצ"ב הלא בכתוב אין נזכר היום שנתבטל התמיד ורק מסורת היא בידינו. וא"כ מה בא הכתוב ללמדנו באמרו שהעמדת צלם בהיכל היתה באותו יום שנתבטל בו התמיד והלא דבר זה עצמו, אין אנו יודעים אותו מן המקרא. אכן למדים אנו מזה, כי לא אך את זמנו של מאורע העמדת הצלם בא הכתוב ללמדנו, אלא להודיענו שיש קשר הדוק בין שני המאורעות הללו, ביטול התמיד הביא בעקבותיו את העמדת הצלם בהיכל. ומעת הוסר התמיד ולתת שקוץ שומם.

הסבר הדברים הוא כדלהלן. הנה נא ידעתי כי איש אלקים קדוש הוא עובר עלינו תמיד. א"ר יוסי ב"ר חנינא וכו' כל המארח תלמיד חכם בתוך ביתו ומהנהו מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מקריב תמידים [כרכות י]. הנה בכמה מקומות דימו חז"ל את ההניה לת"ח כהקרבנות קרבנות. כאשר ציין הגרעק"א בגה"ש ליומא [עא.] אליכם אישים אקרא, אלו ת"ח שדומין לנשים (ענוותנין ותשושי כח כנשים. רש"י) ועושין גבורה כאנשים. הרוצה לנסך יין ע"ג המזבח ימלא גרונו של ת"ח יין שנא' אליכם אישים אקרא. ובכתובות [קה:]. ואיש בא מבעל שלישה ויבא לאיש האלקים לחם ביכורים עשרים לחם שעורים וגו' וכי אלישע אוכל ביכורים הוה אלא לומר לך כל המביא דורון לת"ח כאילו מקריב ביכורים. ויסוד הענין מבואר במס"י במדת הקדושה ואכ"מ להאריך בכאן. אך צ"ב הקשר המיוחד להקרבנות תמידים ביחוד.

במשנה פסחים [גו.] שנינו, ר' יהודה אומר אף התמיד (שהשוחטו ע"פ על החמץ עובר בל"ת), ובגמ' [סד.] מ"ט דר' יהודה אמר לך זבחי, זבח

המיוחד לי ומאי ניהו תמיד. הפירוש הפשוט הוא, שקרבן תמיד הוא הקרבן היחיד שהקב"ה מדבר עליו ביחס עצמי כביכול. את קרבני לחמי לאשי ריח ניחותי (לעומת שאר הקרבנות שמדובר תמיד על קרבן לה' אשה לה' וכיוצא בזה). מעלתו המיוחדת של קרבן התמיד הוא בעבור היותו תמיד, בעבור התמידיות שבו. כל קרבן יש לו סיבה מיוחדת להקרבנות, טעם מיוחד, קרבן של שבת, של חג, קרבן הבא על חטא, קרבן תודה, דורון לכפרה, רצון פנימי של נדר או נדבה. קרבן תמיד, אין לו שום סיבה וטעם מיוחד. יום יום, בבוקר ובערב, במועדו, הוא קרבן ללא הפסקה וללא שינוי. התמידיות זוהי מעלתו. שבכך הוא "מיוחד לי" יותר משאר הקרבנות. התקרבות תמידית להשי"ת.

ת"ח, בדרגתו האמיתית, מגלם בדמותו את התוכן הפנימי של קרבן התמיד. וכי אפשר לדבוק בשכינה והכתיב כי ה' אלוקיך אש אוכלה, אלא כל המשיא בתו לת"ח והעושה פרקמטיא לת"ח והמהנה ת"ח מנכסיו מעלה עליו הכתוב כאילו מדבק בשכינה [כתובות קיא:] דודאי אע"ג דכתיב בשכינה כי ה' אלוקיך אש אוכלה, אפ"ה אפשר, דמי שהוא ת"ח מדבק בשכינה ע"י הבל התורה שמוציא מפיו, שנקרא ג"כ אש שנא' הלא כה דברי כאש. ובכמה דוכתי אשכחן שנעשו שותפין להקב"ה ממש. והיינו דדרשינן את ה' אלוקיך תירא לרבות ת"ח, אלא דלאו כל אדם זוכה להיות ת"ח גמור, ודריש דכל המשיא בתו לת"ח וכו' נמי אפשר לידבק בשכינה, ע"י שיש לו חלק באותו הבל פיו של הת"ח כיון שהוא הגורם לכך [פנ"י שם]. והיינו דשאלת הגמ' והלא אש אוכלה היא, דדרכו של אש שמה שנשרף על ידו נהפך אף הוא להיות אש, וזה א"א אלא למי שהוא דבק בה' ובתוה"ק ללא הפסק כ"ש (בשם אדם גדול שליט"א) והיינו בבחינת ת"ח גמור. אבל מי שאינו בבחינה זו, א"א לו לזכות לדרגת ודבקות בו, אלא ע"י התדבקות וסיוע לת"ח הגמור.

ת"ח גמור ואמיתי הרי שורש סגולתו הוא התמידיות שבו, אינו זקוק לשום התעוררות, לשום הארה. בכל המצבים ובכל ההרגשות, אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. כל המהנה ת"ח מנכסיו כאילו מקריב תמידים, הרי הוא מתדבק ומשתייך לדרגת קרבן תמיד, זבח המיוחד לי. דרגה זו של ת"ח גמור ואמיתי, אינה בחינת דבר של מותרות לישראל

ולבריא, אלא הכרח גמור. כשישנם ת"ח בבחינה זו, יכול להתקיים עולם מלא מיהודים נאמנים לה' ולתורתו. אבל כשאין ח"ו דרגה כזו, הרי הכל ח"ו בסכנה.

מעט הוסר התמיד ולתת שיקוף שומם, ביטולו של קרבן התמיד בביהמ"ק, מביא עמו סכנה של העמדת צלם בהיכל ח"ו. ידוע מאמרו של רבינו הגר"ס זיע"א, א"ז א' פ"ד שטארקט ז"ל אין לערענן, שמד ז"ל ניט דער פרופסער אין פריז. בדורנו הירוד והשפל, בתקופתנו אשר החושך יכסה ארץ ר"ל, זכינו לראות דמות של זבחי, זבח המיוחד לי ומאי ניהו תמיד, אשר השווה את ה' לנגד עיניו תמיד. עמד לפני ה' תמיד, וללא היסח הדעת כ"ש ללא מגע כ"ש עם דבר המרחק ומסיר ח"ו. הוא זיע"א היה הקרבן תמיד של דורנו, של תקופתנו. עמל תורה ללא הרף, זהירות ופרישות וקדושה וחסידות ללא הפסקה כ"ש, תמיד. ענינו ראו ולא זר, איש קדוש עובר עלינו תמיד.

אכן, לאמיתו של דבר, דרגה זו של "תמיד", אינה אך דרגה של בני אדם מיוחדים בישראל, אלא שזו היא בעצם דרגתו האמיתית של אדם מישראל. אימתי העכור"ם גוזרים גזירה וגזירתם מצלחת בשעה שישראל משליכין ד"ת לארץ הה"ד וצבא תנתן על התמיד בפשע. אין צבא אלא עכור"ם שנאמר וכו' התמיד אלו ישראל דכתיב והגית בו יומם ולילה [פתיחת דא"כ רבתי ב]. היינו ששם העצם של ישראל הוא "תמיד". וכל כך למה, משום דכתיב: והגית בו יומם ולילה.

וצ"ב וכי משום שנצטוו להגות בתורה יומם ולילה, קרויים הם תמיד, והלא על הרבה מצוות נצטוו

[יעוין במפרשים]. אכן הדבר מתבאר עפ"י דבריו הנפלאים של רש"י במס' שבת [קנ]. בכל מקום מותר להרהר חוץ מביה"מ וביהכ"ס דבעינן והיה מחנך קדוש. וברש"י: מקום חנייתך תהא בקדושה וטעמא משום דישראל מהרהרין תמיד בדברי תורה. ישראל, היינו דזהו מצבו הפשוט והאמיתי של אדם מישראל. תמיד, ללא הפסק כ"ש, ההרהור הרגיל התמידי הוא בד"ת. יש צורך בסיבה מיוחדת, כדי להרהר בדבר אחר, אבל ההרהור השוטף והזורם כדרכו הוא בד"ת. זוהי דמותו הטבעית והפשוטה של אדם מישראל. התמיד אלו ישראל דכתיב והגית בו יומם ולילה. ת"ח אינו אלא ישראל אשר בך אתפאר (וכדאמרינן [ימא ו]). שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו בנחת עם הבריות וכו' עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר).

זכינו לראות דמות מופלאה של ישראל אשר בך אתפאר, ישראל מהרהרין תמיד בד"ת. עכשיו שבטל התמיד, שנסתלקה הדמות הקדושה והטהורה הזאת מנגד עינינו, גדולה הסכנה ח"ו, וגדול החורבן, קשה סילוקן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו.

גדולים צדיקים במיתתם יותר מבחייהם. בצפיתנו נצפה שזכותו הגדולה של מרן זצוקללה"ה תעמוד לנו, שדמות קדשו תעמוד תדיר לנגד עינינו למען נדבק בדרכיו הק', לידע ולהודיע שאין לנו שיוך אלא התורה הזאת. בה נדבר ומינה לא נזוע, והשי"ת יקיים הבטחתו כי לא תשכח מפי זרעו, עדי קיום בנו יקיצו וירננו שוכני עפר ועין בעין נראה בשוב ה' ציון ובלע המות לנצח ומחה ה"א דמעה מעל כל פנים.